

PRIKAZI / REVIEWS

MATHUEWS, M., SPELLMAN, R. CREATING A STAFF- LED STRATEGIC PLAN: A PRACTICAL GUIDE FOR LIBRARIES. BLOOMSBURY PUBLISHING, 2023.

Nepredvidljiva brzina razvoja tehnologije doprinijela je društvenim i socijalnim promjenama koje su neizbježno utjecale na izvore i načine financiranja. Kako bi bolje razumjele potrebe svojih korisnika i zajednice u kojoj djeluju, knjižnice moraju izraditi strateške planove i prilagoditi svoje usluge promjenama u okruženju. Planiranje olakšava koordinaciju rada s knjižničnim osobljem usmjeravajući ih prema ostvarivanju zacrtanih ciljeva, potičući timski rad i jačajući međusobne odnose.

Priručnik je nastao kao rezultat suradnje knjižnica na izradi strateških planova uslijed pandemije bolesti COVID-19. Knjižnice su se morale prilagoditi novim uvjetima rada i promijenjenim potrebama korisnika te su sukladno tome mijenjale i prilagođavale svoje planove. Priručnik se sastoji od triju dijelova i šest poglavlja te zaključka koji sadrži šest primjera strateških planova pojedinih knjižnica. Priručnik pruža praktične upute a svako poglavlje sadrži iscrpnu bibliografiju i preporuke za daljnje čitanje.

Prvi dio priručnika „Početno planiranje projekta“ (engl. *Pre-project planning*) sadrži dva poglavlja s detaljnim opisima pripremnih koraka. Prije samog planiranja i oblikovanja plana potrebno je dogovoriti krajnji cilj kako bi knjižnično osoblje steklo jasnu sliku o tome što je potrebno činiti kako bi proces planiranja bio uspješan. Sukladno tome potrebna je izrada životnog ciklusa strateškog plana radi kontinuiranog praćenja i eventualnih prilagodbi. Razmatranje različitih pristupa kreiranju plana omogućuje knjižničnom osoblju pronalaženje metode koja najbolje odgovara njihovim potrebama i specifičnostima njihove knjižnice.

Prvo poglavlje, „Razumijevanje strateškog planiranja i strateških planova“ (engl. *Understanding strategic planning and strategic plans*), objašnjava ključne elemente strateškog plana: misiju, viziju, vrijednosti, ciljeve i inicijative. Životni ciklus svakog strateškog plana, koji uključuje pripremu, istraživanje, pisanje, implementaciju, procjenu, komunikaciju i ponovno pregledavanje, pokazuje da je planiranje dinamičan proces koji zahtijeva kontinuiranu pažnju i prilagodbu.

Svako planiranje ima svoje prednosti i nedostatke te je bitno odrediti tko će voditi osmišljavanje strateškog plana. Neke će knjižnice uključiti vanjskog suradnika ili pak dopustiti knjižničnom osoblju kreiranje plana. Također postoji mogućnost kombinacije više različitih pristupa. U ovom priručniku naglasak je stavljen na pristup koji provodi knjižnično osoblje uz podršku ravnatelja i osnivača, čime se postiže doprinos svih dionika u procesu planiranja.

Drugo poglavlje naslovljeno „Postavljanje temelja za pristup koji vodi knjižnično osoblje“ (engl. *Laying the foundation for a staff-led approach*) sadrži smjernice koje bi trebale olakšati planiranje. Temeljna područja bitna za početak planiranja jesu: podrška vodstva (s primjerima vježbi), osoblja knjižnice i osnivača te funkcionalna struktura. Priprema za planiranje uključuje važne informacije poput prethodnih planiranja, osoba koje su sudjelovale, korištenih metoda i dostupnih resursa, što pruža temelj za bolje razumijevanje konteksta i potrebe za novim strateškim planom. Motivacija sudionika ključna je jer će samo motivirani timovi moći uspješno provesti proces planiranja i ostvariti rezultate. Funkcionalna struktura, poput središnjeg odbora i njegovih pododbora, pruža organiziran okvir za rad na planiranju. Pododbori, kao što su odbor za ispitivanje okoline, istraživanje sudionika i postavljanje ciljeva, omogućuju usredotočeno djelovanje na ključna područja i aspekte planiranja.

Pododbor za ispitivanje okoline zadužen je za lokalne, državne i globalne trendove koji mogu utjecati na poslovanje knjižnice. Istraživanje sudionika odnosi se na razumijevanje potreba i želja krajnjih korisnika strateškog plana, ali i knjižničnog osoblja. Treći pododbor objedinjuje rezultate drugih dvaju pododbora kako bi postavio ciljeve i inicijative kao jezgru strateškog plana. Knjižnično osoblje koje sudjeluje u izradi strateškog plana mora biti dobro organizirano i imati jasno definirane zadatke i vremenske okvire kako bi se osigurala učinkovitost procesa. Struktura i tehnike sastanka također su važne kako bi se vrijeme iskoristilo na najbolji mogući način te da se potiče suradnja i produktivnost među sudionicima.

Drugi dio „Kreiranje plana“ (engl. *Creating the plan*) sastoji se od dvaju poglavlja koja sadrže detaljne upute kako kreirati strateški plan kroz istraživanje i analizu podataka.

Treće poglavlje s naslovom „Istraživanje i analiza podataka“ (engl. *Research and data analysis*) pruža pregled ključnih koraka i metoda potrebnih za prikupljanje i analizu relevantnih informacija za strateško planiranje unutar knjižnica. Fokus strateškog planiranja stavljen je na dva područja: ispitivanje okoline i istraživanje sudionika. Bitna značajka tog dijela strateškog planiranja jest održavanje redovite komunikacije između odbora i knjižničnog osoblja radi bolje organizacije i otkrivanja novih mogućnosti suradnje. Ispitivanje okoline, unutarnje i vanjske, ključno je za razumijevanje konteksta u kojem knjižnica djeluje. Vanjsko ispitivanje obuhvaća analizu šireg okruženja knjižnice, uključujući institucijske, gradske,

državne i globalne čimbenike na koje često knjižnično osoblje nema utjecaja, dok se unutarnje ispitivanje usredotočuje na perspektive samog osoblja i knjižnice. Radi lakšeg ispitivanja vanjsku okolinu potrebno je razdijeliti u manje segmente. U ovom priručniku obrađuju se dva segmenta: *benchmarking* knjižničnog osoblja i sudionika (usporedba sa sličnim knjižnicama) te pregled literature (npr. publikacije raznih knjižnica). Za ispitivanje unutarnje okoline koriste se intervjui, ankete i analize. Najvažniji dio prilikom kreiranja strateškog plana jest razumijevanje potreba i želja sudionika, vanjskih i unutarnjih: knjižničnog osoblja, korisnika, suradnika, komisija i odbora, ravnatelja i osnivača. Utvrđivanje tih sudionika i osiguravanje načina za analizu dobivenih podataka važan je korak koji osigurava odraz stvarnih potreba zajednice kojoj knjižnica služi, različite perspektive i ciljeve svih relevantnih sudionika. Ispitivanje sudionika također pruža priliku za raznolike pristupe koji dovode do autentičnih mišljenja, vrijednosti i potreba.

Četvrto poglavlje, „Pisanje vlastitog strateškog plana“ (engl. *Writing your strategic plan*), ističe ključnu ulogu suradnje. Nakon temeljitog istraživanja i analize podataka bitno je pretvoriti dobivene informacije u smislene akcijske planove koji će usmjeriti aktivnosti knjižnice i dopuniti inicijative matične institucije za strateško planiranje. To poglavlje ističe važnost promišljanja, tehnika izrade plana i savjeta za pisanje plana. Iako korištenje predložaka drugih knjižnica može biti korisno, važno je ispitati prijašnje planove knjižnice radi usporedbe postignuća i utvrđivanja područja za daljnji napredak. Nakon izrade osnovnog plana preporučuje se organiziranje sastanka sa svim sudionicima. Razmjena ideja, iskustava i kritika mogu pomoći u oblikovanju plana. Plan treba biti izložen svim relevantnim osobama radi pregleda prije same implementacije. Važno je da bude jasno napisan i pripremljen za prezentaciju kako bi bio razumljiv svima.

Treći dio „Implementacija plana“ (engl. *Implementing the plan*) sadrži dva poglavlja o važnosti komunikacije tijekom stvaranja strateškog plana te mogućim problemima pri njegovoj implementaciji.

Peto poglavlje, „Stvaranje, implementiranje i procjena inicijative“ (engl. *Creating, implementing, and assessing initiatives*), sadrži potencijalne izazove za implementaciju plana. To poglavlje istražuje kako kreirati, implementirati i pristupiti inicijativi koja će pomoći pri realizaciji strateškog plana. Stvaranje i provedba inicijative nužni su radi praćenja napretka i razumijevanja komponenata strateškog planiranja.

Kako bi strateški plan zaživio, potrebno je dogovoriti svakodnevne radne aktivnosti i postupke. Neki će pristupi biti fleksibilni i kreativni pri slijedenju plana: nove ideje i inovacije potrebno je integrirati u strateški plan te osnaživati postojeće projekte. Važno je određivanje prioriteta kod postojećih i novih obveza kako bi se osiguralo učinkovito korištenje resursa. Ciljevi trebaju biti ambiciozni, ali i realni, uzimajući u obzir ograničenja i dostupne resurse (financijska sredstva, obuka

i razvoj vještina osoblja). Praćenje napretka omogućuje knjižnici prepoznavanje mogućih problema i pravovremenu reakciju na promjene u okruženju ili na neočekivane prepreke. Sposobnost prilagodbe plana prema promjenama u okruženju ključna je za uspjeh. Strateški plan dinamičan je dokument koji se kontinuirano prilagođava kako bi odgovarao potrebama knjižnice te kako bi podržao dugoročne ciljeve.

Šesto poglavlje naslovljeno „Komunikacija tijekom i nakon procesa planiranja“ (engl. *Communication throughout and beyond the planning process*) raspravlja o komunikacijskom planu koji sadrži odnose između unutarnjih i vanjskih sudionika: komunikaciju s knjižničnim osobljem, korisnicima, organizacijama zajednice. Održavanje komunikacije tijekom cijelog procesa planiranja iznimno je bitno radi zajedničkog doprinosa. Prilikom komunikacije važno je koji će se komunikacijski mediji koristiti kao alati u komunikaciji: elektronička pošta, blog, forum, virtualni sastanci, društveni mediji i plakati. S velikim izborom komunikacijskih medija i mnogo informacija koje se mogu dijeliti putem njih, stvaranje komunikacijske strategije iznimno je bitno za strateško planiranje. Djelotvorna komunikacijska strategija mora biti razumljiva (jasna i sažeta informacija), dostupna, učestala i prilagodljiva.

Na kraju priručnika nalazi se šest primjera strateških planova knjižnica: Atenske županijske narodne knjižnice, Gradske knjižnice Calgary, Sveučilišne knjižnice Ohio, Sveučilišne knjižnice Texas Rio Grande Valley, Sveučilišne knjižnice Busitema iz Ugande, Forbes knjižnice iz Massachusettsa. Ti su planovi rađeni za jednogodišnje, dvogodišnje ili trogodišnje razdoblje između 2016. i 2023. godine, pa će hrvatskim knjižničarima moći poslužiti kao dobar putokaz prilikom priprema i provedbe vlastitih strateških planova. Korisni su i studentima knjižničarstva/informacijskih znanosti kao i svim kolegama koje zanima problematika strateškog planiranja.

Ana Bakarić

ana.bakaric@kgz.hr

**GROSS, M.; MEDIAVILLA, C.; WALTER, VIRGINIA A.
FIVE STEPS OF OUTCOME-BASED PLANNING AND
EVALUATION FOR YOUTH SERVICES. CHICAGO: ALA
EDITIONS, 2022.**

Godine 2016. u izdanju ALA Editions autorice su objavile knjigu koja je doživjela velik uspjeh: *Five steps of outcome-based planning and evaluation for public libraries*. Knjiga je namijenjena knjižničarima u narodnim knjižnicama koji žele koristiti model planiranja i evaluacije koji se temelji na ishodima (engl. *Outcome Based Planning and Evaluation* model – u daljnjem tekstu: OBPE-model) za osmišljavanje i provođenje usluga za korisnike. Dok su se u prvoj knjizi autorice orijentirale na usluge i programe za korisnike svih dobnih skupina, u ovoj su knjizi ciljane korisnička skupina mladi.

Knjiga započinje predgovorom i uvodom nakon čega slijedi devet poglavlja podijeljenih u dvije veće tematske cjeline te završava prilogima, popisom literature i kratkim biografijama autorica.

U „Predgovoru“ autorice objašnjavaju motivaciju za pisanje knjige i ističu da je ona zamišljena kao praktičan vodič za knjižničare koji su usmjereni na pružanje učinkovitih usluga mladim korisnicima.

Potom u „Uvodu“ autorice prelaze na pojašnjenje OBPE-modela. Iako su se i drugi autori bavili ulogom planiranja i evaluacije u provedbi programa na području knjižničarstva, bili su usmjereni na provedbu samog procesa, dok je OBPE-model usmjeren na ishode. Autorice ističu kako pojam ishoda sadržajno obuhvaća više od samih rezultata te pokazuje korist ili promjenu koja bi trebala biti pozitivna nakon provedenih knjižničnih usluga i programa. Bitno je naglasiti da je knjiga objavljena tijekom pandemije bolesti COVID-19, kada se od knjižničara očekivalo osmišljavanje novih i razvijanje postojećih programa.

Prva tematska cjelina, „Uvod u planiranje i evaluaciju usluga za mlade temeljenih na ishodima“, sadrži četiri poglavlja i u njima autorice navode razloge koji idu u prilogu korištenju OBPE-modela. U prvom poglavlju predstavile su kratku povijest OBPE-modela i strategije za bolje snalaženje i bržu reakciju knjižničara pred izazovima današnjeg društva. Naime, knjižnice kao značajni dionici u za-

jednici doprinose kvaliteti života svih dobnih skupina u razvoju svojih programa te trebaju uzimati u obzir evaluaciju. Stoga je iznimno bitno da mladi aktivno sudjeluju u svim koracima modela, a ne da budu samo sudionici. Korištenje OBPE-modela putokaz je knjižničarima da na sustavan način provjere ispunjavaju li postavljene ciljeve, a i planiranje ishoda može poslužiti kao temelj za osmišljavanje novih programa i usluga. Kako bi provođenje OBPE-modela bilo jasnije i uspješnije, autorice su osmislile vodič za planiranje koji se nalazi na kraju cjeline. Vodič sadrži korisne prijedloge za provedbu, poput: što trebate uzeti u obzir za razvoj programa, kako u proces planiranja uključiti mlade, kako kvalitetno procijeniti zajednicu i integrirati planiranje i evaluaciju temeljene na ishodima u svoj rad.

U drugoj tematskoj cjelini pod nazivom „OBPE-model u pet koraka“ kroz pet poglavlja koja su ujedno i nazivi koraka modela, autorice detaljno opisuju kako koristiti OBPE-model i potkrjepljuju ih konkretnim primjerima. U petom poglavlju, „Prikupljanje informacija“, autorice pojašnjavaju polazišnu točku modela u kojoj je naglasak na upoznavanju sa zajednicom. Navode da se prvi korak OBPE-modela sastoji od četiriju komponenata: strateškog promišljanja poslovanja knjižnice, politike poslovanja s obzirom na potrebe korisnika, prikupljanja osnovnih podataka i istraživanja tržišta. Prikupljanje informacija o procjeni prioriteta zajednice moguće je istražiti raznim metodama kao što su intervju, fokus grupe, ankete i sl. i oni su iznimno važni radi razumijevanja potreba, interesa i težnji mladih. Definiranje ciljanih ishoda u fokusu je poglavlje pod nazivom „Određivanje ishoda“. Pravo vrijeme za planiranje novih ili poboljšanje postojećih knjižničnih usluga i programa je upravo sad, naglašavaju autorice. No kako bi u moru dobivenih podataka o procjeni zajednice izdvojili one ključne, prije svega treba odrediti korist za zajednicu. Autorice su taj korak nazvale korakom unatrag jer proces započinje razmišljanjem o krajnjem cilju prije samog razvijanja strategije za postizanje tog cilja. Slijedi poglavlje „Razvoj programa i usluga“ u kojem je pojašnjeno kako implementirati ciljani ishod prilikom kreiranja programa i usluga, a da oni uključuju prioritete, potrebe i interese mladih. Evaluacija opisana u četvrtom poglavlju naslovljenom „Provođenje evaluacija“ ključna je za knjižničare kako bi provjerili uspješnost/neuspješnost svojih programa. U tu svrhu u knjizi su prikazane različite metode ocjenjivanja i njihovo korištenje. U posljednjem poglavlju, „Podizanje svijesti o važnosti knjižnice“, naglasak je na knjižnicama. U samim začetcima OBPE-model sastojao se od četiriju koraka u procesu planiranja i evaluacije no autorice su uvrstile knjižnice u izvorni model i dodale posljednji korak s ciljem upoznavanja šire javnosti o važnoj ulozi i zadaći knjižnica u zajednici.

Na kraju knjige nalazi se poglavlje s prilogima, obrascima i tablicama za lakše razumijevanje i implementiranje OBPE-modela, nakon kojih slijedi popis korištene literature, kratke biografije autorica i kazalo pojmova.

Knjiga je namijenjena koordinatorima odjela za mlade u narodnim knjižnicama, ali i ostalim dionicima koji žele osmisliti, razviti ili evaluirati usluge i programe za mlade u narodnim knjižnicama. Također je bitno naglasiti kako su u knjizi prikazane aktivnosti i projekti uglavnom karakteristični za Sjedinjene Američke Države, ali mogu poslužiti kao ideja za razvoj novih knjižničnih programa i usluga za mlade primjenjujući pet koraka OBPE-modela u hrvatskom kontekstu.

Marija Mušterić
marija.musteric@kgz.hr

**SILIPIGNI CONNAWAY, LYNN AND RADFORD, MARIE L.
RESEARCH METHODS IN LIBRARY AND INFORMATION
SCIENCE. 7TH ED. SANTA BARBARA; DENVER:
LIBRARIES UNLIMITED, 2021.**

U izdanju Libraries Unlimited 2021. godine tiskano je sedmo izdanje priručnika koji donosi opsežan pregled istraživačkih metoda u knjižničarstvu i informacijskim znanostima. Knjiga je prvi put objavljena 1985. godine u autorstvu Ronalda Powella, američkog sveučilišnog knjižničara i edukatora. Tekst je od tada kontinuirano mijenjan i dopunjavan u skladu s promjenama u knjižničarstvu, te su ga za šesto i sedmo izdanje potpuno preradile autorice Lynn Silipigni Connaway i Marie L. Radford. Silipigni Connaway je voditeljica istraživačkog tima za knjižničarske trendove i korisničko iskustvo u neprofitnoj globalnoj organizaciji OCLC (*Online Computer Library Center*) koja pruža pomoć svim vrstama knjižnica vezano za računalnu tehnologiju, istraživanja u knjižničarstvu, kao i programe koji se odnose na zajednice u kojima knjižnice djeluju. Marie L. Radford je predstojnica Odsjeka za knjižničarstvo i informacijske znanosti na američkom sveučilištu Rutgers. Biografski podaci obiju autorica nalaze se na kraju knjige.

Ova opsežna knjiga podijeljena je u petnaest poglavlja, pri čemu svako poglavlje sadrži uvodni dio, razradu teme poglavlja, primjere dobre prakse, sažetak i bibliografiju.

U predgovoru knjige navodi se zahvala prvom autoru knjige, opis razvoja i promjena u narednim izdanjima, kao i napomena da je u tom posljednjem, sedmom izdanju, otprilike 40 – 45 % knjige potpuno novo, a sav preostali tekst revidiran je, aktualiziran i dopunjen novim primjerima te je potpuno promijenjena struktura i organizacija poglavlja u knjizi. Tekst donosi širok pregled istraživačkih metoda i detaljno korak po korak objašnjava kvantitativne i kvalitativne metode donoseći praktične primjere i potičući pristup koji uključuje obje vrste istraživanja.

Prvo, uvodno poglavlje „Istraživanje i knjižničarstvo“ (engl. *Research and librarianship*) započinje razlozima zašto je važno provoditi istraživanja u knjižničarstvu i iznosi definicije različitih vrsta istraživanja i načine upravljanja istraživačkim projektima (postavljanje istraživačkih pretpostavki, prikupljanje i analiza podataka, kao i upravljanje vremenom i obavezama).

U drugom poglavlju naslova „Razvoj istraživačkog projekta“ (engl. *Developing the research study*) autorice navode različite povijesne paradigme istraživanja i izborni pregled literature vezan za temu. Posebnu pažnju posvećuju samom početku procesa planiranja, odabiru glavnog pitanja i pretpostavki koje se nastoje evaluirati kroz istraživanje. To poglavlje donosi model istraživačkog kruga (engl. *the research cycle*) u kojemu su navedene sve faze istraživačkog procesa, a navedene su i razlike između kvalitativnih i kvantitativnih metoda istraživanja te je pokazano na primjerima kako ih koristiti istodobno.

Treće poglavlje, „Oblikovanje istraživačkog nacrt“ (engl. *Writing the research proposal*), iznosi tezu kako je izuzetno važno kvalitetno oblikovati istraživački nacrt i opisuje njegove tipične dijelove: naziv, sažetak, sadržaj, uvod i glavno istraživačko pitanje. Uz to autorice posebnu pažnju posvećuju odabiru relevantne literature (teorijski okvir istraživanja), oblikovanju istraživanja (cilj, pretpostavke odnosno istraživačka pitanja, definicije termina, istraživačke metode i analiza), ljudskim i financijskim potencijalima te navode obilježja dobro postavljenog istraživačkog nacrt.

„Načela kvantitativnih metoda“ (engl. *Principles of quantitative methods*) naslov je sljedećeg poglavlja koje donosi povijesni pregled i osnovne dijelove kvantitativnih istraživačkih metoda a u petom poglavlju s naslovom „Anketno istraživanje i upitnik“ (engl. *Survey research and the questionnaire*) autorice navode opise različitih tipova anketnog istraživanja, prednosti i nedostatke takvog oblika istraživanja te opisuju sve korake istraživanja tom metodom.

Šesto poglavlje koje nosi naslov „Uzorkovanje“ (engl. *Sampling*) definira osnovne pojmove i tipove uzorkovanja, donosi metode prikupljanja uzoraka te navodi moguće pogreške u tom procesu ističući tezu da je uzrokovanje jedan od najvažnijih koraka u anketnom upitniku, ali i nekim drugim tipovima istraživanja, dok iduće, sedmo poglavlje naslovljeno „Eksperimentalno istraživanje“ (engl. *Experimental research*) detaljno opisuje taj tip istraživanja određujući ga kao zlatni standard u odnosu na koji se uspoređuju svi ostali modeli istraživanja.

Važnost bibliometrije i metodološki ispravne analize statističkih podataka naglašena je u osmom poglavlju pod naslovom „Analiza kvantitativnih podataka“ (engl. *Analysis of quantitative data*) koje donosi pregled različitih pristupa i načina obrade statističkih podataka.

Autorice osnovne principe kvalitativnih metoda iznose u istoimenom, devetom poglavlju naslova „Načela kvalitativnih metoda“ (engl. *Principles of qualitative methods*), posebno se osvrćući na ulogu istraživača, etičke nedoumice, važnost informiranog pristanka, kao i povjerljivost i anonimnost prilikom prikupljanja podataka. Taj dio teksta donosi i pregled tehnika prikupljanja podatka, način razvoja

i postavljanja konceptualnog okvira istraživanja, ispravnog postavljanja istraživačkih pitanja te posebno ističe dizajn istraživanja prilagođen *online* okruženju.

U idućem, desetom poglavlju naslovljenom „Analiza kvalitativnih podataka“ (engl. *Analysis of qualitative data*) autorice detaljno opisuju različite načine sadržajne analize navodeći kako ih koristiti i naglašavajući potrebu da i kvalitativni podaci budu statistički ispravno obrađeni znanstvenim metodama. Nakon toga slijedi poglavlje „Individualni intervjui i fokus-grupe“ (engl. *Individual and focus group interviews*) koje pokriva dva najčešća tipa istraživanja u odnosu na ispitanike objašnjavajući razliku između njih, za koji tip istraživanja su pogodni te navodi prednosti i nedostatke svakog tipa.

Specijalne tipove istraživanja kao što su etnografski pristupi kvalitativnom istraživanju (engl. *ethnographic approaches to qualitative research*) i povijesno istraživanje (engl. *historical research*) autorice opisuju u sljedeća dva poglavlja navodeći brojne metode i primjere dobre prakse, a u poglavlju koje slijedi obrađuju temu primijenjenih istraživanja, kao i istraživanja u zajednici (engl. *applied and community-based research*).

Posljednje, petnaesto poglavlje, „Predstavljanje i diseminacija rezultata istraživačkog projekta,“ (engl. *Presentation and dissemination of the research project*) polazi od teze da koliko god istraživački projekt bio dobro odrađen, ako informacije nisu javno diseminirane, njegova vrijednost ostaje upitna. Istraživački izvještaj u bilo kojem obliku (interni dokument ili objavljeni članak u tiskanom ili elektroničkom obliku) ostaje trajni nositelj informacije i referentna točka za daljnja istraživanja.

Priručnik pruža sveobuhvatnu teorijsku osnovu i pregled svih istraživačkih metoda u knjižničarstvu i informacijskim znanostima, ali i donosi primjenjivu metodologiju istraživanja, kao i iznimno opsežan popis literature. Namijenjen je studentima informacijskih znanosti svih razina obrazovanja, ali i knjižničarima iz svih vrsta knjižnica koji oblikuju i provode istraživačke projekte.

Jasmina Kenda

jasmina.kenda@kgz.hr

**STRUČNI SKUP S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM:
VIDLJIVOST NARODNE KNJIŽNICE U LOKALNOJ
ZAJEDNICI: ZBORNIK RADOVA / UREDNICA NEDA
ADAMOVIĆ. BJELOVAR: NARODNA KNJIŽNICA „PETAR
PRERADOVIĆ“, 2024. ISBN 978-953-8440-03-8**

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ 2022. obilježila je značajne obljetnice – 190 godina od osnutka Čitaonice čitateljskog društva *Casino – Verein*, 70 godina rada Dječjeg odjela i 50 godina Bibliobusne službe. Tim povodom organizirala je Stručni skup „Vidljivost narodne knjižnice u lokalnoj zajednici“ (30. rujna 2022.) sa središnjom temom „Prisutnost narodnih knjižnica u javnom prostoru lokalne zajednice“. Vidljivost u zajednici i stalna prisutnost u javnosti prepoznati su kao izvjesni problemi za knjižnice u suvremenom dobu. Radovi nastali na temelju održanih izlaganja objavljeni su u zborniku *Vidljivost narodne knjižnice u lokalnoj zajednici* u izdanju Narodne knjižnice „Petar Preradović“, 2024. godine. Publikacija sadrži predgovor ravnateljice Knjižnice Vjeruške Štivić, program Stručnog skupa i devet recenziranih radova:

Žydrūnē Tichanavičienē: *The impact of public library activities on the communities of Vilnius County and Alytus county*. Narodna knjižnica Adomis Mickevičius iz latvijskog okruga Vilnius provela je istraživanje sa svrhom razumijevanja i vrednovanja vodstva i vidljivosti narodne knjižnice u lokalnoj zajednici. Metode koje su koristili bile su intervju s djelatnicima narodnih knjižnica i analiza dokumenata. Istraživanje je pokazalo visok stupanj uključenosti zajednice te velik raspon formalnih i neformalnih knjižničnih aktivnosti po kojima su knjižnice u okruzima Vilnius i Alytus prepoznatljive u zajednicama. Na pitanje je li to dovoljno autorica odgovara da je trenutačna situacija pozitivna, ali da javne knjižnice trebaju konstantno raditi na povećavanju vidljivosti u javnosti jer igraju važnu ulogu u potpori čitanju, obrazovanju i pismenosti.

Lucija Miškić Barunić: *Stalna samo mijena jest: Strateški plan Narodne knjižnice „Petar Preradović“ za razdoblje 2022. – 2027.* Cilj rada bio je predstaviti i analizirati Strateški plan Knjižnice, dati pregled literature o važnosti strateškog planiranja u knjižnicama te predstaviti rezultate istraživanja korisnika koji su ko-

rišteni u njegovoj izradi. Analiza Strateškog plana pokazala je kako je to vrijedan alat koji pridonosi uspješnijem poslovanju knjižnice te je usklađen s preporukama u relevantnoj stručnoj i znanstvenoj literaturi. Strateški plan bitan je za dugoročno planiranje i uzima u obzir sve okolnosti poslovanja, pa tako i uspješnu prezentaciju narodne knjižnice u lokalnoj zajednici. Autorica je istaknula kako je naglasak stavljen na ostvarenje knjižnice kao kulturnog centra zajednice.

Slaven Pejić: *Kultura vrednovanja u knjižnicama: istraživanje zadovoljstva korisnika informacijsko-referalnim uslugama u Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ u Bjelovaru*. Pejić u svom radu ističe kako je vrednovanje knjižničnih usluga i zadovoljstva korisnika jedan od segmenata modernog knjižničarstva koji utječe na porast kvalitete knjižničnih usluga. U radu su interpretirani rezultati istraživanja zadovoljstva korisnika uslugom tematskog pretraživanja „U knjižnici do diplome“ te na temelju analize donosi zaključak kako su povratne informacije od strane korisnika vrijedne smjernice za unaprjeđenje te usluge i omogućavaju vrednovanje pružatelja te usluge – knjižničara-informatora kao informacijskog stručnjaka.

Ivana Blažeković, Tihana Lončarić Šubaša: *Knjižnica kao povijesna destinacija, mjesto susreta i izvor znanja*. U radu je prikazan povijesni razvoj Narodne knjižnice „Petar Preradović“. Istaknut je kontinuitet njezinog rada i razvoja u modernu kulturnu ustanovu. Od samih početaka Knjižnica sudjeluje u kulturnom, društvenom i obrazovnom životu Bjelovara i gradi prepoznatljiv imidž kao izvor provjerenih informacija i znanja i mjesto susreta svih generacija. Većoj vidljivosti Knjižnice u zajednici u kojoj djeluje pridonose raznovrsni knjižnični programi te povijesni značaj knjižničnih zgrada kao i položaj u samom središtu grada. Novo područje razvoja jest kulturni turizam koji Knjižnicu pozicionira kao nezaobilaznu kulturnu destinaciju Bjelovara.

Tatjana Petrec, Branka Mikačević: *70 godina Dječjeg odjela: bogatstvo odrastanja*. Prepoznatljivost Dječjeg odjela Narodne knjižnice „Petar Preradović“ gradi se sedamdeset godina. Mijenjali su se prostori i lokacije, knjižničari, sadržaji i korisnici, ali uvijek se stremilo pružanju kvalitetnih usluga i programa, što je dovelo do veće vidljivosti „male knjižnice“ u lokalnoj zajednici. U uvodu rada prikazana je povijest Dječjeg odjela, a u nastavku su izdvojeni njegovi reprezentativni programi, usluge i aktivnosti. U zaključku je istaknut napredak Dječjeg odjela u prepoznatljiv kulturno-obrazovni centar koji svojim sustavnim djelovanjem i kompetentnim i motiviranim knjižničarima pridonosi razvoju pojedinca i zajednice.

Dražena Rajs, Ines Bobinac: *Pola stoljeća „knjige na kotačima“*. Postojanje i razvoj Bibliobusne službe Narodne knjižnice „Petar Preradović“ iznimno je važno za zajednicu jer se svojim uslugama i programima prilagođava stalnim promjenama i izazovima terenskog rada te tako čini bitan segment u djelovanju županijskog knjižničkog sustava. Rad prikazuje povijesni presjek djelovanja bjelovarske

bibliobusne službe koji je temelj za njezin razvoj. Dalje su opisani programi koje provode u sklopu projekta „Moja putujuća knjižnica“ financirani bespovratnim sredstvima iz Javnog poziva Ministarstva kulture i medija RH Čitanjem do uključivog društva putem kojeg je nabavljeno novo vozilo i pripadajuća oprema, što je omogućilo održivost i novi zamah u razvoju Službe.

Dolores Paro Mikeli: *Vidljivost i značaj Gradske knjižnice Bakar u lokalnoj zajednici*. Gradska knjižnica Bakar obilježila je 20 godina rada promocijom filma *Grad u knjizi* koji knjižnicu prikazuje kao središte i srce njihove zajednice. Opisani su prepleteni vizualni identiteti Bakra i Knjižnice. Lokalna zajednica nositelj je programskih aktivnosti Knjižnice, što potvrđuju redovita predstavljanja individualnih i kolektivnih ostvarenja iz raznih područja kulture i umjetnosti, kao i života uopće unutar zajednice. Autorica rada ističe: „Sve što vrijedi, vrijedi još i više ako je predstavljeno u Knjižnici“. Filmski medij iskorišten je za bolju promidžbu Knjižnice u javnosti.

Lea Smodlaka: *Detektivska večer u knjižnici kao primjer povećanja vidljivosti knjižnice kroz organiziranje inovativnog sadržaja*. Rad prikazuje kako organiziranje inovativnih događanja utječe na vidljivost malih narodnih knjižnica. U uvodu su predstavljene općina Klis i Narodna knjižnica i čitaonica Klis. U nastavku rada opisan je inovativni projekt koji je prvotno zamišljen kao igra i marketinški potez za porast broja korisnika, a prerastao je u ozbiljno događanje koje zahtijeva detaljne analize, pomno planiranje i angažman cijele lokalne zajednice. „Detektivska večer u knjižnici“ postaje primjer dobre prakse kako privlačenja korisnika i posjetitelja knjižničnih događanja tako i promocije same knjižnice i povećanja njezine vidljivosti.

Danijela Marić: *Specijalni izvještaj*. Satiričnom interpretacijom u promotivnom videu predstavljen je dio aktivnosti Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar kojim se promovira rad ustanove i čini ju vidljivom u javnosti. U uvodu autorica postavlja niz pitanja vezanih za potrebu postojanja narodnih knjižnica, posudbu i čitanje i organiziranje događanja u odnosu na digitalno doba. Nastavlja s crticama o samoj Knjižnici te ističe posebnost daruvarske knjižnice kao Središnje knjižnice za češku manjinu u Republici Hrvatskoj. Podrobno je opisan nastanak videa i koji su digitalni alati pritom korišteni. Autorica zaključuje kako video na zabavan, duhovit i pristupačan način prenosi jasnu i snažnu poruku: čitanje je bitno.

Zaključno, narodne knjižnice u lokalnim zajednicama imaju pozitivnu ulogu u društvenim promjenama i mogu utjecati na kvalitetu života. One su javni prostori usmjereni na društveni, kulturni i tehnološki razvoj lokalnih sredina.

Vjeruška Štivić

ravnateljica@knjiznica-bjelovar.hr

